

8. november 2019

Myndighedsnotat – Anvendelse af pesticider i Ishøj

Grundvandsbeskyttelse

I Danmark sker beskyttelsen af det danske grundvand blandt andet gennem:

- De nationale vandplaner
- Pesticidhandlingsplaner
- Den nationale godkendelsesordning for pesticider, som siger, at alle pesticider, der anvendes i Danmark, skal være godkendt af Miljøstyrelsen
- Krav for udspreddning af husdyrgødning mv.
- Tilladelses- og godkendelsesordninger for en række aktiviteter så som udspreddning af slam
- Tilladelses- og godkendelsesordninger for placering og drift af anlæg som for eksempel spildevandsanlæg, listevirksomheder, husdyrbrug mv.
- Den offentlige indsats mod jordforurening
- Overvågning af grundvandet

Pesticidaftale og Pesticidstrategi 2017-2021 m. tillægsaftale af 11. januar 2019

I 1998 og 2007 blev der indgået en pesticidaftale mellem Miljøministeriet, Danske Regioner og KL om udfasning af pesticider på offentlige arealer. Aftalen vedrører arealer, der ejes, vedligeholdes eller drives af kommuner, regioner eller staten, herunder fx parker og banearaler.

Derudover er der udarbejdet en Pesticidstrategi, hvor formålet er, at brugen af pesticider skal begrænses mest muligt, og belastningen fra pesticider for natur, miljø og sundhed skal minimeres.

I tillægsaftalen til Pesticidstrategien er der tiltag, der skal sikre, at risikoen for nedsivning af pesticider i de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) nedbringes. Der bliver udarbejdet ny lovgivning med ikrafttrædelse 1. januar 2020, der pålægger kommunerne, at de frem til og med 2022 skal gennemgå alle BNBO på landbrugsjord og BNBO på øvrige arealer, hvor der anvendes pesticider til erhvervsmæssige formål. I den treårige periode skal kommunerne på baggrund af gennemgangen vurdere, hvorvidt der skal ske tiltag i BNBO for at sikre beskyttelsen af BNBO mod forurening for eksempel ved at indgå frivillige aftaler med landmændene om at stoppe anvendelsen af pesticider i BNBO. Hvis kommunerne ikke er nået i mål med beskyttelsen mod forurening af BNBO efter den treårige periode, vil staten gennemføre et generelt forbud mod sprøjtning i BNBO.

Status i Ishøj

I løbet af 2020 vil Ishøj Kommune som miljømyndighed gennemgå og vurdere de udpegede BNBO for Ishøj Forsynings boringer og HOFOR's boringer med udgangspunkt i vejledningen fra Miljøstyrelsen. Herefter tages der stilling til, hvordan grundvandsressourcen beskyttes bedst muligt. I BNBO'erne ligger der både landbrug og private ejendomme.

25 meters zone

Den 1. august 2011 blev det lovpligtigt at udlægge en 25 meters sprøjtefri beskyttelseszone rundt om alle indvindingsboringer til almene vandværker for at beskytte mod forurening. Der kan søges om økonomisk kompensation for 25 meters beskyttelseszonen hos den almene vandforsyning, som boringen tilhører. Kompensationen beløber sig i 2019 til 470 kr. Det er Landbrugsstyrelsen, der fører tilsyn med 25 meters beskyttelseszonen.

Status i Ishøj

Der er udlagt 25 meters beskyttelseszoner rundt om alle indvindingsboringer til almen vandforsyning i Ishøj Kommune.

BNBO

1. januar 2019 udpegede miljø- og fødevarerministeren for første gang i "Bekendtgørelse om udpegnings af drikkevandsressourcer" boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) til boringer, der indvinder grundvand til almene vandforsyninger, som har en aktiv indvindingstilladelse. Dette sker med hjemmel i vandforsyningslovens § 11 a, stk. 1, nr. 6.

Formålet med BNBO er at afgrænse et område, hvor der ønskes at forhindre eller begrænse risikoen for forurening af grundvandet i indvindingsboringerens nærområde. Indenfor BNBO ønsker

kommunen ikke grundvandstruende aktiviteter. Der vil altid blive foretaget en konkret vurdering af, om det enkelte anlæg kan betragtes som grundvandstruende.

Opstår der situationer med fare for grundvandet indenfor BNBO, har kommunen mulighed for at nedlægge forbud eller påbud mod grundvandstruende forhold efter § 24 og § 26a i Miljøbeskyttelsesloven, herunder fx anvendelsen af pesticider, oplag og håndtering af kemikalier mv. Restriktionerne skal have til formål at forhindre, at der sker en forurening eller at begrænse risikoen for uheld, der kan medføre en forurening af grundvandet og dermed boringen. Normalt vil der først forsøges opnået en frivillig aftale, inden der evt. anvendes forbud eller påbud. Miljøstyrelsen har udgivet et paradigme for frivillige aftaler om grundvandsbeskyttelse i BNBO. Forbud vedrørende lovligt bestående forhold vil kun blive udstedt mod fuld erstatning i forhold til værdiforringelsen af ejendom. Lodsejere har mulighed for at påklage kommunens erstatningstilbud til taksationsmyndighederne.

BNBO kan pålægges rådighedsindskrænkninger efter § 24 i miljøbeskyttelsesloven, hvis det er nødvendigt for at sikre vandindvindingsanlægget mod fare for forurening. Et påbud om rådighedsindskrænkninger skal som udgangspunkt begrundes i de lokale forhold og lokale forureningstrusler, men også vandforsyningsstrukturen i kommunen kan spille ind. Et påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 kan omfatte alle forureningskilder og kan påklages.

Erstatning til lodsejere, der mødes af påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26a skal finansieres af kommunen eller vandforsyningssselskaberne. Desuden udtaler Landbrugsstyrelsen: "Hvis en kommune giver påbud om rådighedsindskrænkninger om pesticidforbud (som man umiddelbart vil forestille sig at være det mest sandsynlige) i et BNBO-område, så kan der ikke gives nyt ØA-tilsagn (økologisk arealtilskud). Hvis der er et eksisterende ØA-tilsagn på arealet, og der kommer et pesticidforbud på et BNBO-areal, nedsættes basis-tilskuddet for det pågældende areal til 55 kr/ha. Hvis ansøger ikke vil acceptere dette, kan han med en revisionsklausul komme ud af hele ØA-tilsagnet." Det vil sige, at økonomien kommer til at spille en stor rolle, når arbejdet med frivillige aftaler påbegyndes.

Udgangspunktet i lovgivningen er, at omkostningerne afholdes af kommunen som myndighed. Dette fremgår også af miljøbeskyttelseslovens § 64a og vandforsyningslovens § 13d, hvorefter kommunen aktivt skal beslutte, hvis en erstatning skal afholdes af et vandforsyningssselskab, der har fordel af påbuddet. Omkostningerne i forbindelse med indgåelse af dyrkningsaftaler, jf. VF § 13d eller i forbindelse med påbud af rådighedsindskrænkninger, jf. miljøbeskyttelseslovens § 26a, kan således brugerfinansieres af de vandforbrugere, der er tilknyttet det vandselskab, der har fordel af dette.

I områder, hvor der ikke er et vandforsyningssselskab, der kan siges at have fordel af dyrkningsaftalen eller påbuddet, skal omkostningerne afholdes af kommunen.

Status i Ishøj

I maj 2017 har Ishøj Byråd vedtaget, at BNBO-arealerne fremadrettet anvendes til at administrere efter, således at der ikke etableres eller påbegyndes grundvandstruende aktiviteter indenfor BNBO. Der kan gives påbud eller nedlægges forbud mod grundvandstruende aktiviteter i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 24, såfremt der ikke kan indgås frivillige aftaler. I henhold til indsatsplanen, der blev vedtaget i 2018, skal kommunen i planperioden vurdere, om der skal stilles arealrestriktioner indenfor BNBO både overfor erhverv og private, hvilket er i overensstemmelse med den kommende lovgivning.

Sprøjtemidler

Langt størstedelen af fundene af plantebeskyttelsesmidler i grundvandet skyldes midler, som i dag er forbudte eller har fået reguleret den oprindelige anvendelse for at beskytte grundvandet. Ved den aktuelle anvendelse af plantebeskyttelsesmidler er risici for forurening af grundvandet først og fremmest knyttet til anvendelse af plantebeskyttelsesmidler i landbrugsområder med konventionelt jordbrug, da langt hovedparten af forbruget af plantebeskyttelsesmidler ligger her. Anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler i det konventionelle jordbrug i form af landbrug, skovbrug, gartneri, frugtavl, planteskoler, juletræsproduktion mv. står for ca. 99 % af det samlede salg af plantebeskyttelsesmidler i Danmark. Miljøstyrelsen vurderer, at risikoen for pesticidforurening fra gartnerier med lukkede systemer er ubetydelig.

Anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler på offentlige arealer er i dag stærkt begrænset og udgør kun ca. 0,1 % af det samlede salg. Undtaget fra pesticidaftalen er bekæmpelsen af kæmpe-bjørneklo, der fortsat må bekæmpes med plantebeskyttelsesmidler.

Haveejere står for ca. 1 % af forbruget af plantebeskyttelsesmidler. Miljøstyrelsen har gennemført informationskampagner overfor private, og nye regler vil bl.a. betyde, at risikoen ved anven-

delse af koncentrere plantebeskyttelsesmidler mindskes. Miljøstyrelsen anbefaler generelt, at man lader være med at sprøjte i haven. Rent juridisk kan man ikke forbyde private at sprøjte på deres ejendom. Kommunen fører efter miljøbeskyttelseslovens § 65 tilsyn med rådighedsindskrænkninger over for anvendelse af plantebeskyttelsesmidler, som er gennemført ved påbud efter miljøbeskyttelsesloven § 26a.

Status i Ishøj

En af indsætterne i indsatsplanens planperiode er at gennemføre en oplysningskampagne omkring pesticidfri have. Kampagnen er endnu ikke påbegyndt, men foreslås gennemført i foråret 2020.

Indsatsplan og statslige indsatsområder

I Ishøj – Solhøj indsatsplan for grundvandsbeskyttelse, der er politisk godkendt den 6. november 2018 er der flere indsætter i forhold til beskyttelse af grundvandet. Der arbejdes bl.a. med oplysningskampagne om brug af pesticider hos private, målrettede tilsyn med landbrug og risikovirksomheder, sløjfning af ubenyttede brønde og borer, overvågning af grundvandskvaliteten samt skovrejsning.

I den statslige grundvandskortlægning er der udpeget indsatsområder med hensyn til nitrat (IO), som er områder, der er særligt følsomme for nedsivning af nitrat og dermed sandsynligvis også en lang række andre stoffer. I Ishøj Kommune er der udpeget to af disse indsatsområder, og her skal man være opmærksom på den begrænsede naturlige beskyttelse mod nedsivning af forurening i disse områder.

Den målrettede grundvandsbeskyttelse supplerer den generelle regulering og sker, hvor der er behov for en særlig indsats til sikring af drikkevandsinteresserne inden for områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande. Indsatsplanen skal forholde sig til, hvilke tiltag der er nødvendige udover den generelle beskyttelse af grundvandet.

Status i Ishøj

Flere af indsætterne i indsatsplanen er allerede påbegyndt, og de øvrige forventes igangsat løbende i de kommende år.

Status for fund af pesticider i Ishøj Kommune

På Ishøj Forsynings kildeplads er der i 2018 fundet DMS under grænseværdien. Ellers er der ikke fundet pesticider på kildepladsen. På HOFOR's kildepladser er der ingen fund af pesticider over grænseværdien, og BAM-indholdet i det indvundne vand er generelt faldende og denne trend forventes at fortsætte. Der er også registreret DMS under grænseværdien på HOFOR's kildepladser. De private borer analyseres ikke for pesticider.

Afslutning

En kommune kan ikke forbyde anvendelsen af pesticider til beskyttelse af grundvandet i hele kommunen, da det efter EF-traktaten ikke er lovligt at opstille et forbud mod anvendelsen af pesticider i et medlemsland i EU. Det er fællesskabsretten, der her er gældende.

For at kunne indgå en frivillig aftale eller meddele et påbud om ikke at bruge pesticider skal kommunen dokumentere, at der er et behov for en indsats i forhold til at beskytte grundvandet. I øvrigt kan kommunen udarbejde en pesticidstrategi- og handlingsplan for anvendelsen af pesticider.